

Závery z diskusie Rural Cafe v rámci XII. Fóra Vidieckeho parlamentu na Slovensku

Do diskusie sa zapojili ľudia rôznych vekových kategórií a spoločenských vrstiev v nasledovnom vecnom členení s týmito hlavnými výstupmi:

Skupina č. 1 Mládež

1. Modernosť – byť/pozerať dopredu (teraz sa pozeráme na vidiek skôr očami minulosti)
  - o Viac mladých do komisií v zastupiteľstvách – inovatívne nápady
  - o Ponuky pre mladých – vyskúšať si sadiť, chovať...
  - o Túžba po novom – pochopiť to staré
  - o Prepojenie ľudí z vidieka a školy – potreba sa im prispôbiť pre získanie ich záujmu
  - o Informovanosť
2. Kultúrny rozhľad – nestačia mu sily na rozhľad veľkého sveta
  - o Dospelí influencujú zlým smerom
  - o Mesto je poprednejšie v tom, aké má mladý človek možnosti
  - o Spolupráca – škola - farma, seniori - mladí
  - o Vedenie k vlastenectvu – vštepovanie hrdosti a lásky k tradícii
3. Erasmus+ - nízka informovanosť – prospešné pre obzory
  - o Vedenie k dobrovoľníctvu

Skupina č. 2 LEADER, MAS, CLLD

Najprv boli identifikované problémy, ktoré v rozvoji vidieka nastávajú (a bolo ich naozaj veľmi veľa), potom sa pozornosť sústredila na pozitíva LEADER a nakoniec navrhli riešenia na problémy.

Najväčším problémom bola identifikovaná tzv. spoločenská apatia; tendencia jedincov “dať ruky preč ruky od problému” a predstierať, že sa dotýčaného ten-ktorý problém netýka, pričom opak je pravdou. Táto apatia sa dá definovať aj ako názor, že “aj tak sa nič k lepšiemu nezmení, tak načo sa snažiť”. Ide najmä o starších členov v izolovaných dedinách, ktorí majú iba malý, takmer nulový záujem o vec verejnú.

Riešenie tohto problému je v takzvanom medzigeneračnom prostredí, čiže potreba vytvoriť prostredie, v ktorom by sa mladšia generácia (všeobecne technicky - zdatná a modernezmysľajúca) a staršia generácia (života-skúsenejšia a tradične-vzdelanejšia) mohli symbioticky združovať.

Na vidieku niet dostatok podmienok na to, aby mladí mohli zostať po boku svojich starších, a preto treba takéto podmienky vytvoriť.

Príkladom sú remeselnícke workshopy, ktoré by propagovali život-obohacujúce zručnosti, od krajčírstva až po záhradníčenie. Mladí ľudia by na oplátku vedeli staršej generácii vedieť vysvetliť modernejšie problémy, tým pádom by vznikol medzigeneračný rozhovor, alebo tzv. duálne vzdelávanie.

Druhým identifikovaným problémom je rozvoj vidieka. Je potrebné “rozprúdiť spoločenský vidiecky život”, a to najlepšie skrz organizáciu rôznych spoločenských akcií, od festivalov, trhov, sviatkových slávností najrôznejšieho druhu, ako napr. filmové večery alebo hudobné festivaly. Ich organizácia by mala hneď niekoľko benefitov, a to najmä akúsi propagáciu danej lokality - ideálne by sa (za podmienky správnej propagácie) oblasť/lokalita spopularizovala, a tým pádom by sa rozprúdila lokálna ekonomika.

Častým problémom pri organizácii je nedostatok priestoru a preto je potrebné poukázať na to, že na organizáciu podobných eventov nie je nutné vlastniť veľké haly, ale vedia sa k tomu

využiť rôzne parky, lúky, alebo akékoľvek priestory dostupné lokálne. Treba využiť to, čo už obyvatelia majú, a nie lamentovať o tom, čo nemajú k dispozícii.

V zásade všetko spadá pod ujatia sa činnosti. Treba vyhľadať ľudí, ktorí majú záujem o organizáciu podobných eventov a byť druhým príkladom. Ide tu o motivačnú činnosť, ktorá ako domino efekt inšpiruje viacej a viacej ľudí k tomu, aby participovali na veci verejnej.

Skupina č. 3 Potreba konať

Všetci sme závislí od potravín, energií, vody, vzduchu. Poľnohospodári aj iní vidiecki aktéri vytvárajú spoločné bohatstvo. Vidiecke oblasti vo veľkej miere prispievajú k blahobytu. A vidiek si zaslúži úctu všetkých občanov.

Regióny Európy zahŕňajú tisíce miestnych ekonomík. Politiky by sa mali viac sústrediť na posilnenie sociálnych podnikov. Veľmi dôležité je poskytovanie úverových služieb a komunitného vzdelávania.

Vyvolať záujem miestnej samosprávy a odtiaľ vytvárať podmienky pre motiváciu mladých zostať a podnikat' = poskytnúť poľnohospodársku pôdu záujemcom. Poradenstvo vlastníkom pôdy pre jej hodnotné využitie.

Podpora rozvoja vidieckych živností = alokácia podielových daní do miesta výberu.

Skupina č. 4 Rodinné farmy

Ako systémové riešenie pre zvýšenie povedomia o poľnohospodárstve a vidieku predstavuje vzdelávanie. Treba vzdelávať deti už na základných školách, zaradiť poľnohospodárstvo do učebných osnov, ako napr. súčasť technickej výučby.. Pomohlo by to aj zatriktívniť poľnohospodárske odbory na ďalšie štúdium.

Potrebná je správna vízia poľnohospodárstva, čiže potravinová sebestačnosť a bezpečnosť, podporou lokálnych producentov a lokálnych výrobkov, podporou vytvárania odbytových organizácií výrobcov na zabezpečenie odbytu, uprednostňovaním domácich výrobcov pred zahraničným, a to napríklad spoplatnením uhlíkovej stopy, kedy by zahraničný musel zaplatiť daň za znečisťovanie životného prostredia.

Dôležitá je aj prezentácia a propagácia pozitívnych príkladov.

Vytvoriť treba prostredníka, ktorý by pomáhal farmárom s byrokratickou záťažou, ak napr. MAS ČR.

Odpolitizovanie poľnohospodárstva v rámci Slovenskej republiky by pomohlo riešiť systémové riešenia dlhodobo, nie len na volebné obdobie 4 rokov, čo by mohlo pomôcť pri riešení problematiky a lepšej zodpovednosti za dané rozhodnutia.

Zmena schémy štátnej schémy pomoci, zvýšením čiastky, ktorú môžu farmari čerpať. V súčasnosti je na úrovni 20 000 € zatiaľ čo v iných sektoroch môžu podnikatelia čerpať až 200 000 €.

Skupina č. 5 Vidiecke služby

Riešenie aktuálnych problémov vidieka ako napr. vyludňovanie, oslabovanie jeho ekonomickej základne, rozpad kultúrnych a sociálnych hodnôt sa zaraďuje medzi základné priority a politiky EÚ.

Avšak v prvom rade musíme začať riešiť základné potreby obcí ako chýbajúce služby, kanalizácia, voda a potom sa môžeme posunúť ďalej. Navrhujeme pojazdné služby, zriadené Vyším územným celkom, vytváranie partnerstiev medzi obcami vo vidieckych oblastiach na podporu dostupnosti služieb ako je lekár, pošta, verejná doprava a iné čím by sme dospeli k efektívnosti a hospodárnosti.

Rozširuje sa strata väzby vidieckeho priestoru na dominanciu poľnohospodárskej výroby ako ekonomickej základne. Chýba nám sebestačnosť. Z toho vyplýva väčšia podpora poľnohospodárstva, jednoduchší prístup k finančnej podpore od štátu, podpora sociálneho

poľnohospodárstva, obnova družstiev. Tým by sa vytvoril priestor aj pre nové pracovné príležitosti. Avšak dôležitou súčasťou tohto všetkého je informovanosť teda popularizácia príkladov dobrej praxe domácej či zahraničnej a jej sieťovanie.

Skupina č. 6 Klimatická zmena

Oblasť klimatickej zmeny je stále aktuálnejšou témou a zostane ňou aj v budúcnosti.

Je potrebné zmeniť vzťah ľudí k prírode, šíriť osvetu a edukáciu medzi všetkými vekovými skupinami. Najmä prostredníctvom práce s najmladšími možno dosiahnuť skutočne pozitívnych zmien v myslení ľudí.

V priamom aj nepriamom dôsledku klimatickej zmeny sú teraz ohrozené zásoby pitnej vody, ktoré sú navyše zasiahnuté nadmernou spotrebou, znečistením a celkovým ne hospodárnym využívaním. Je potrebné nastaviť systémy, ktoré pomôžu vodu zadržiavať v krajine, zefektívnia jej recykláciu, obmedzia znečisťovanie a nadmerné plytvanie. To možno dosiahnuť implementáciou už známych mechanizmov, ako je diverzifikácia krajiny, zefektívnenie systému ČOV s dôrazom na využívanie koreňových systémov, akumulácia vody dažďovej a recyklácia vody odpadovej.

Účinným nástrojom na zavádzanie zmien môže byť finančná podpora spolu so vzdelávaním a osvetou.

Energetika tvorí ďalšiu oblasť, ktorú treba podporiť a to buď formou výmeny kotlov, osvetou, bioenergetikou, cirkulárnym riešením odpadov a komunitným riešením energetiky.

Zmenám často bránia nepripravená legislatíva, lobby veľkých firiem a korporácií.

Nie je potrebné vymýšľať nič nové, ale plošne implementovať už vymyslené modely a príklady dobrej praxe.

Skupina č.7 Ženy a starší ľudia

Ženy:

- o Odolnosť žien v minulosti
- o Rozdiel platovom ohodnotený mužov a žien
- o Vytváranie podmienok pre všetky roly žien (matka, zamestnankyňa, politička, aktérka atď.)
- o Stereotypné očakávania

Starší ľudia:

- o Pocit nepotrebnosti
- o Podpora aktívneho starnutia

Skupina č. 8 Partnerstvá

Štátny aparát je rigidný, nakoľko diskusia je občas zdĺhavá a rokovania nie sú kontinuálne v dôsledku pomerne vysokej fluktuácia zamestnancov štátnej správy.

V rámci rezortov nedochádza k prenosu informácií a ani často vnútri jedného z nich. Túto situáciu ešte zhoršujú politické vplyvy, ktoré prispievajú k zásadným zmenám v personálnej politike kľúčových funkcií, ako aj v smerovaní verejnej politiky.

Od žiadateľov sa v komunikácii očakáva znalosť nariadení a pravidiel v takom rozsahu, že sa prakticky rovnajú znalostiam úradníkov, ktorí tieto pravidlá tvoria.

Základom by vždy mala byť komunikácia založená na vzájomnom rešpekte, opierajúca sa o skúsenosti zúčastnených strán. Riešenie tak leží na všetkých aktéroch činných v rozvoji vidieka, ktorí položia základy otvoreného hovoru.

„Sieťovanie“ je jedným zo základných kameňov rovnocenného partnerstva, uľahčuje prenos informácií a skúseností. Získaná spätná väzba zo spoločných stretnutí tak môže uľahčiť

komunikáciu v rámci všetkých organizácií. V duchu príslovia „Ak chceš ísť rýchlo, choď sám, ak chceš dôjsť ďaleko, choď s ostatnými.“

Skupina č. 9 Vidiecke hodnoty

Silné stránky: rodinné väzby, medziľudské vzťahy, kultúra, rozmanitosť, poľnohospodárstvo rozvíja všetky hodnoty návrat k tradíciám,

Slabé stránky: podpora cestovného ruchu, neatraktivita vidieka pre mladých, bytová politika, nestabilný príjem, neinformovanosť o možnostiach v EÚ, neudržateľný rozvoj-spotreba, nerovný prístup k informáciám medzi generáciami.

Hrozby: o vidieku sa rozhoduje v meste, ohrozenie prírodných zdrojov, mestské typy, neisté smerovanie v EU, obava o podporu v kríze

Príležitosti: mladá generácia, práca z domu, fondy EÚ, vzdelávanie, komunitná energetika.

účastníci XII. Fóra 2022

4.11.2022 TUZVO